

Regionala utvecklingsnämnden

YTTRANDE

Handläggare Filip Eriksson
Samhällsplanerare
040-675 33 58, 0724-634 402
Filip.Eriksson@skane.se

Datum 2023-11-13
Ärendenummer 2023-RU000257-001

Adressat
Havs och vattenmyndigheten
havochvatten@havochvatten.se
2168-23

Region Skånes yttrande över förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet, samråd

Havs- och vattenmyndighetens diarienummer 2168-23.

Region Skåne har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rubricerad samrådshandling och önskar framföra kommentarer enligt nedan.

Bakgrund

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram ett samrådsförslag inom ramen för regeringsuppdraget om nya eller ändrade områden för energiutvinning i havsplanerna. Syftet med de statliga havsplanerna är att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Kommunala översiktsplaner och de nationella havsplanerna överlappar varandra för större delen (11 sjömil) av territorialhavet. Havsplanerna som beslutas av regeringen ska ge vägledning till myndigheter, kommuner och regioner vid planläggning och prövning av anspråk på användning av områden i havet. Uppdragets målsättning är att möjliggöra för ytterligare 90 terawattimmar elproduktion till havs utöver den planering som finns i de nuvarande havsplanerna (M2022/00276). Den samlade målbilden uppgår då till 120 terawattimmar. Användning energiutvinning avser havsbaserad vindkraft.

I enlighet med uppdraget är havsbaserad vindkraft huvudfokus i förslaget. Utgångspunkten för planeringen för havsbaserad vindkraft har framför allt varit underlag för nya eller ändrade områden för energiutvinning i havsplanerna. Samrådet är det första formella dialogskedet i havsplaneringsprocessen.

Havsplanerna innehåller vägledning om mest lämplig användning. I stora delar av havet kan olika användningar samsas om de anpassar sig till varandra. Havsplanerna vägleder om vilken eller vilka användningar som har företräde och vilken anpassning som behövs. Havsplanerna anger tretton användningar:

- elöverföring
- energiutvinning
- utredningsområde energiutvinning
- försvar
- generell användning
- kultur
- natur
- rekreation
- sandutvinning
- utredningsområde sandutvinning
- sjöfart
- utredningsområde sjöfart
- yrkesfiske

Region Skånes synpunkter

Region Skåne ser positivt på att fler energiutvinningsområden har identifierats längs Skånes kuster och anser att det är ytterst angeläget att vi når uppsatta regionala, nationella och internationella klimatmål.

Skånes elförsörjning är bristfällig på flera sätt, bland annat är den regionala elproduktionen låg i förhållande till elanvändningen. Detta är en orsak till högre elpriser i södra Sverige jämfört med övriga Sverige, vilket även påverkar det skånska näringslivets konkurrenskraft och Skånes attraktivitet för utländska företagsetableringar samt möjligheten och intresset hos etablerade nationella och utländska företag i regionen att investera för tillväxt. I takt med elektrifieringen och den ökade elanvändning uppstår även en ökad risk för effektbrist i södra Sverige. Produktionsunderskott och effektbrist påverkar förutsättningar för näringslivsetableringar i Skåne. *Regionplan för Skåne 2022–2040* lyfter betydelsen av att verka för en samsyn i Skåne gällande utveckling av sol- och vindkraft och främja utbyggnaden av fossilfri energiproduktion. I *Klimat-och energistrategin för Skåne* betonas vikten av att förbättra förutsättningarna för vindkraft och det

framgår att utsläppen av växthusgaser ska vara minst 80 procent lägre till år 2030 i jämförelse med år 1990.

Det finns ett stort behov av mer energiproduktion i Skåne och ett sätt att öka produktionen är att bygga fler vindkraftverk både på land och till havs. Som en del i genomförandet av *Regionplan för Skåne 2022–2040* tas det fram nya kunskapsunderlag och utredningar kopplat till både land- och havsbaserad vindkraft. Vindkraftsplaneringen behöver utvecklas till kommande versioner av regionplanen och det finns ett behov att lyfta frågan ytterligare ur ett regionalt perspektiv. Regionplanen utgör ett lämpligt forum för hantering av mellankommunal och regional energiplanering och Region Skåne avser att, i dialog med kommunerna och andra regionala utvecklingsaktörer, utveckla kunskap kring vindkraft och framtida vindkraftslokaliseringar i Skåne. Region Skåne har tagit initiativ till *Skånes Effektkommission* som samlar de aktörer som tillsammans kan skapa rätt förutsättningar för den elektrifiering som krävs för klimatet och en hållbar tillväxt. För att möta energiutmaningen har effektkommissionen satt ett mål om en självförsörjningsgrad på 50% när det gäller Skånes elförsörjning år 2030. Under 2023 har man tagit fram en färdplan för hur kommissionens medlemmar ska agera för att nå denna målbild. Havsbaserad vindkraft är en av prioriteringarna inom ramen för den nya färdplanen. Det behövs lokalt, regionalt och nationellt engagemang för att klara av klimat- och energiomställningen. Bland annat finns det ett behov att effektivisera tillståndsprocesserna, inte minst för väntande havsbaserad vindkraft.

Förslagen till nya energiområden

Region Skåne ser positivt på att Havs- och vattenmyndigheten redogör för ytterligare fyra energiutvinningsområden längs Skånes kuster. Elområde 4 är ett av Europas mest utsatta och södra Sverige har ett stort underskott av elproduktion i förhållande till behovet. Etableringen av mer havsbaserad vindkraft utanför den skånska kusten skulle förbättra situationen när det gäller södra Sveriges kraftförsörjning, vilket skulle skapa bättre förutsättningar för regional utveckling. Utav de fyra nya energiutvinningsområden som identifieras i samrådsförslaget anges tre som alternativa. De alternativa områdena ses som möjliga ersättningar eller komplement till föreslagna områden. Det framgår i planförslaget att det råder osäkerheter kring vindkraftens påverkan på försvarsintresset och de kumulativa effekterna på bland annat naturvärden i Östersjön. Region Skåne anser att det är ytterst angeläget att samtliga utpekade energiutvinningsområden i sydvästra Östersjön och Öresund finns med i det slutgiltiga förslaget. Detta är av särskilt stor vikt för att Skånes elförsörjning ska kunna säkras på sikt och kan skapa fler möjligheter för att ytterligare steg tas i etableringsprocesser. Vindkraftverk har alltid en påverkan på människor, natur och miljö och det är viktigt att lokalisering sker på de

platser som är mest lämpliga för denna typ av energiproduktion. Därför är det även viktigt att alternativa lokaliseringar för etablering av elproduktion utreds och vägs mot varandra. Om tre av de fyra nytillkomna områdena skulle uteslutas ur det slutgiltiga förslaget, kan detta bidra till minskade möjligheter och förutsättningar för havsbaserad vindkraft i Skåne.

I flertalet av de identifierade områdena framgår det att energiutvinning behöver anpassas till försvarsintresset. Region Skåne vill påtala vikten av att verka för samsyn mellan olika intressen längs Skånes kuster för att uppnå en hållbar energi- och klimatomställning. I *Regionplan för Skåne 2022–2040* betonas betydelsen av att använda havsplaneringen som verktyg för att skydda värdefulla områden och den biologiska mångfalden i havet, och samtidigt skapa förutsättningar för en fortsatt produktion av havets ekosystemtjänster. Därför är det viktigt att värna den oexploaterade kusten och dess värden som en gemensam resurs för hela Skåne. Samrådsförslaget skulle med fördel kunna utvecklas utifrån ovan perspektiv och ge en tydligare vägledning till hur användningen av energiutvinning står i relation till andra intressen. Region Skåne efterfrågar därför en tydligare vägledning från myndigheter och lagstiftare samt en fortsatt öppenhet för att hitta möjligheter till anpassningar som möjliggör att såväl energi- och klimatpolitiska mål som att, bland annat, Försvarsmaktens intressen kan tillgodoses.

Regionens roll

Region Skåne vill belysa regionernas roll i havsplaneringen utifrån ansvaret för regional fysisk planering enligt kap 7, plan- och bygglagen (2010:900). *Regionplan för Skåne 2022–2040* är ett viktigt planeringsverktyg för att förbättra förutsättningarna för en effektiv klimat- och energiomställning. Havsplaneringsfrågor sträcker sig över kommunala och regionala gränser och samverkan blir betydelsefull för att underlätta dessa processer. Region Skåne avser att utveckla regionplanens vägledning om havsplanering och fortsätta utveckla sin roll som regionplaneorgan inom havsplaneringsfrågor. Region Skåne ser det som viktigt att, i samband med den fortsatta havsplaneringsprocessen, ytterligare tydliggöra regionernas roll i arbetet med havsplanering.

Klimatanpassning

Gällande klimatanpassning vill Region Skåne lyfta fram det arbete som görs i form av samverkansnätverk och projekt så som *Life Coast Adapt* med syfte att implementera, testa och utvärdera ekosystembaserade klimatanpassningsåtgärder vid kusten. Region Skånes roll som regionplaneorgan innebär ett tydligt uppdrag kopplat till regional fysisk planering och där klimatanpassning är en viktig fråga för Skåne. Den

skånska kusten är hårt drabbad av stranderosion, en utmaning som blir mer akut med stigande havsnivåer. Region Skånes ambition är att fortsatt arbeta aktivt med att utveckla både sin roll i havsrelaterade frågor och klimatanpassning men också samarbetet och samspelet mellan kommun, region, länsstyrelse och stat.

Konsekvenser

En aspekt som kan påverka genomförandet av havsplanen är hur de ekonomiska riskerna fördelas mellan olika parter. Konsekvensbeskrivningen skulle kunna utvecklas kring frågan om exklusivitet i Sveriges ekonomiska zon. Exempelvis förefaller utbyggnadstakten ske betydligt snabbare i de länder i Europa där förutsättningarna utreds först ur ett helhetsperspektiv, för att därefter auktioneras ut till relevanta vindkraftsaktörer, en så kallad anbudsgivningsprocess som administreras centralt. Detta minskar den ekonomiska risken och ökar incitamenten för vindkraftsföretag att vilja satsa på havsbaserad vindkraft. I dagsläget finns det tre projekteringar i den ekonomiska zonen vid Skånes sydkust som gör anspråk på delvis samma område. Region Skåne vill därför lyfta fram angelägenheten av att den pågående statliga offentliga utredningen om en ordnad prövning av havsbaserad vindkraft (dir. 2023:61) hanteras skyndsamt för att skapa bättre förutsättningar för en hållbar klimat- och energiomställning. Utredningen ska bland annat analysera hur ensamrätt till etablering av vindkraft i ett område i allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon bör regleras. Utöver detta kan även utredningskostnader samt kostnader för anslutning till nationellt och regionalt transmissionsnät ha en påverkan på genomförandet av havsplanen.

Region Skånes utvecklingsuppdrag och ansvar som remissinstans

Region Skåne yttrar sig över samrådsförslaget till *ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet*, utifrån nedanstående ansvar och arbetsområden.

Region Skåne har ansvar för vård och hälsa i Skåne enligt Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) samt ett samordnande ansvar för Skånes utveckling, enligt lag om regionalt utvecklingsansvar (2010:630). Detta ansvar innebär att utarbeta och fastställa en strategi för regionens utveckling och samordna insatser för genomförandet av denna samt att upprätta och fastställa planer

för regional transportinfrastruktur. Region Skåne är också enligt lag om kollektivtrafik (2010:1065) regional kollektivtrafikmyndighet i Skåne län, vilket innebär det politiska och ekonomiska ansvaret för den

samhällsfinansierade kollektivtrafiken.

Region Skåne ansvarar för den regionala fysiska planeringen i länet och har genom detta ett regionplaneuppdrag enligt plan- och bygglag (2010:900). Genom regionplaneuppdraget arbetar Region Skåne med att tydligare koppla samman det regionala utvecklingsansvaret och kommunernas översiktsplanering. Dessutom utgör Region Skåne formell remissinstans avseende översiktsplaner enligt plan- och bygglagen (2010:900) och enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) avseende riktlinjer för bostadsförsörjning.

Region Skåne har sedan flera år ett klimatstrategiskt arbete i nära samverkan med både Länsstyrelsen i Skåne och Skånes Kommuner, genom *Klimatsamverkan Skåne*. Region Skåne arbetar för genomförandet av *Klimat- och energistrategi för Skåne*, som beslutades 2018 och har långtgående mål om att minska både direkta och konsumtionsrelaterade utsläpp i Skåne till år 2030.

Region Skåne har tagit initiativ till *Skånes Effektkommission* som bildades i februari 2021 med syfte att samla skånska aktörer som gemensamt kan förbättra elförsörjningen vad gäller leveranssäkerhet, kostnad och miljö. Egna analyser samt utbyte med myndigheter, energiaktörer och skånskt näringsliv har gett en klar bild över det allt större effektbehovet.

I handläggningen av detta ärende har avdelningen för regional utveckling genom enheterna för regional planering och miljö och hälsa deltagit.

Med vänlig hälsning,

Anna Jähnke
Ordförande

Anna Pettersson
Utvecklingsdirektör